नवे राष्ट्रीय शैक्षणिक धोरण २०२० माहिती व प्रश्न

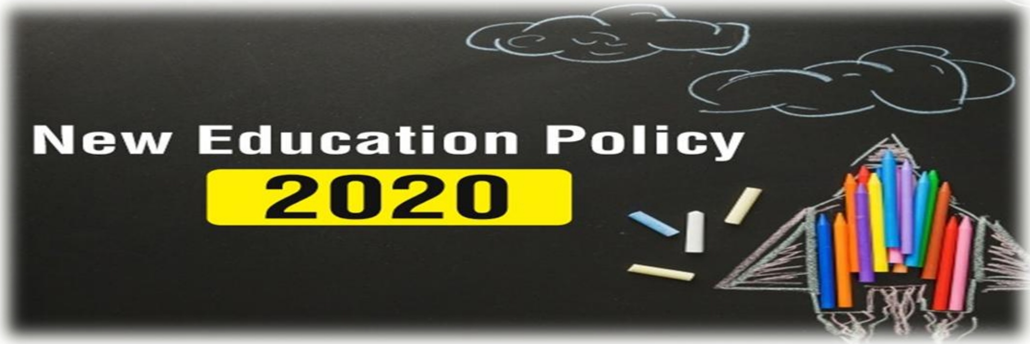

- केंद्र सरकारचे **राष्ट्रीय शिक्षण धोरण - २०२०** मंजुर झाले आहे.
- ३४ वर्ष जुने राष्ट्रीय शैक्षणिक धोरण - **१९८६** च्या जागेवर आता नवीन शैक्षणिक धोरण लागू होईल.
- **जून २०१७ मध्ये, इस्त्रोचे माजी प्रमुख डॉ. के. कस्तुरीरंगन** यांच्या अध्यक्षतेखाली समिती गठीत करण्यात आली.
- या समितीने **मे २०१९** मध्ये **'राष्ट्रीय शैक्षणिक धोरण'** हा मसुदा सादर केला.
- राष्ट्रीय शैक्षणिक धोरण - २०२० स्वतंत्र वर्ष १९६८ नंतर भारताचे **तिसरे शिक्षण धोरण** असेल .
- भारताचे **पहिले शिक्षण धोरण १९६८ मध्ये** इंदिरा गांधी सरकारमध्ये आले.
- भारताचे **दुसरे शिक्षण धोरण १९८६ मध्ये** राजीव गांधी यांचे सरकार पी.व्ही. नरसिंहराव यांनी १९९२ मध्ये हे सुधारित केले.
- भारताचे **तिसरे शिक्षण धोरण २०२० मध्ये** नरेंद्र मोदी सरकारमध्ये आले.
- ३४ वर्षानंतर शालेय शिक्षण ते उच्च शिक्षण धोरण पर्यंत बरेच मोठे बदल केले गेले आहेत.
- मुलांवर बोर्डाच्या परीक्षेचा बोजा कमी होईल तर उच्च शिक्षण आता फक्त एकच नियामक असेल.

- आता अभ्यास पूर्ण झाल्यावर एका वर्षाचे प्रमाणपत्र आणि दोन वर्षे अभ्यासावर डिप्लोमा प्रमाणपत्र देण्याची तरतूद देण्याची तरतूद करण्यात आली आहे.
- शिक्षणावर सरकारी खर्च **जीडीपीच्या ४.४३** टक्क्यावरून **६ टक्क्यापर्यंत** केले आहे.
- आता शाळेत **नमुना १० + २ समाप्त. नमुना ५ + ३ + ३ + ४ सूरू.**
- आता शाळेच्या पहिल्या वर्षात पूर्व प्राथमिक शाळा आणि वर्ग १ आणि वर्ग २ यासह ३ वर्ष पूर्व प्राथमिक शाळा समाविष्ट होईल.
- या पाच वर्षांचा कोर्स पुढील तीन वर्षाचा टप्पा **वर्ग ३ ते ५ पर्यंतचा** असेल.
- यानंतर **३ वर्षांचा मध्यम टप्पा म्हणजे वर्ग ६ ते ८ पर्यंतचा** टप्पा.
- आता ६वी इयत्तेतील उर्वरित विद्यार्थ्यांना व्यावसायिक व कौशल्य शिक्षण दिले जाईल, स्थानिक पातळीवर इंटर्नशिपही केली जाईल, जेणेकरून मुलांना चांगल्या रोजगाराच्या संधी मिळू शकतील.
- **चौथा टप्पा वर्ग ९ वी पासून १२ वी पर्यंतचा असेल**. जो ४ वर्षांचा असेल, ज्याच्यात विद्यार्थ्यांना विषय निवडण्याचे स्वातंत्र्य असेल.
- विज्ञान व गणित सारखे इतर विषय पण शिकण्याचे स्वातंत्र्य असेल.

सरकारी शाळेत बदल

- आतापर्यंत सरकारी शाळा वर्ग १ पासून सुरू व्हायच्या. पण आता नवीन शैक्षणिक धोरणानुसार **प्रथम मुलांस ५ वर्षांच्या फाऊंडेशन टप्प्यातून** जावे लागेल.
- फाऊंडेशन टप्प्याचे शेवटचे दोन वर्ष वर्ग १ ते वर्ग २ पर्यंत असेल. पाच वर्षांच्या फाऊंडेशन टप्प्यानंतर मुले तिसऱ्या वर्गात जातील.

- ५ + ३ + ३ + ४ या नमुन्याच्या नवीन शाळा शैक्षणिक धोरणेत **पहिले पाच वर्ष ३ ते ८ वर्षांच्या मुलांसाठी** असेल.
- त्याच्यानंतर **३ वर्ष ८ ते ११ वर्षांच्या मुलांसाठी**
- नंतर **३ वर्ष ११ ते १४ वर्षांच्या मुलांसाठी** आणि शाळेत **शेवटचे ४ वर्ष १४ ते १८ वयोगटातील मुलांसाठी** निर्धारित करण्यात आले आहे.

❑ इयत्ता ६ वी पासून रोजगारभिमुख शिक्षण

- नवीन शैक्षणिक धोरणानुसार आता इयत्ता **६ वी पासून मुलांना प्रोफेशनल आणि स्कील चे शिक्षण दिले जाईल**, तर स्थानिक स्तरावर इंटर्नशिप पण केली जाईल.

Instagram/Telegram - @Reliableacademy_1

- व्यावसायिक शिक्षण आणि कौशल्य विकासावर जोर दिला जाईल.
- **१० वी आणि १२ वी ची बोर्ड परीक्षा सोपी होईल.**
- १० वी आणि १२ वी च्या बोर्ड परीक्षेत मोठे बदल केले जातील, जसे एका वर्षात दोनदा परीक्षा घेणे, दोन विभागात वस्तुनिष्ठ आणि व्याख्यात्मक श्रेणीत यांना विभाजित करणे इ.
- बोर्ड परीक्षेत मुख्य जोर ज्ञानपरिक्षण वर असेल, कारण विद्यार्थ्यांमध्ये रट्टा मारण्याची सवय कमी होईल.
- बोर्ड परीक्षेसाठी विद्यार्थी नेहमी चिंतेत असतात आणि जास्त गुण मिळविण्याच्या आशेत कोचिंग वर निर्भर होतात. पण भविष्यात त्यांची यापासून सुटका होऊ शकते. नवीन शैक्षणिक धोरणात म्हटले गेले आहे की, विविध बोर्ड येत्या काळात बोर्ड परिक्षेत प्रैक्टिकल मॉडल तैयार करतील. **जसे वार्षिक, सेमिस्टर आणि मोड्यूलर बोर्ड परीक्षा.**

- ❑ **इयत्ता ५ वी पर्यंत मातृभाषेत शिक्षण**
- ➢ नवीन शैक्षणिक धोरणात इयत्ता ५ वी पर्यंत शक्य झाले तर इयत्ता ८ वी पर्यंत सुद्धा मातृभाषा मध्ये शिक्षण दिले जाईल.
- ❑ **शाळेत विद्यार्थ्यांच्या Performence चे आकलन होईल .**
- ➢ मुलांच्या प्रगतीपत्रिकेत बदल असतील. त्यांचा ३ स्तरांवर आकलन केले जाईल.
- ➢ **एक स्वत: विद्यार्थी असेल, दुसरा सहपाठी आणि तीसरा त्याचे शिक्षक.**
- ❑ **पदवी साठी ३ - ४ वर्षांची डिग्री, मल्टीपल एंट्री आणि एग्जिट सिस्टम**
- ➢ नवीन शैक्षणिक धोरणात मल्टीपल आणि एग्जिट व्यवस्था लागू केली गेली आहे.

Instagram/Telegram - @Reliableacademy_1

- ➢ **नवीन शैक्षणिक धोरणात MPhil नाही.**
- ➢ देशाच्या नवीन शैक्षणिक धोरण लागू केल्यानंतर विद्यार्थ्यांना Mphil करावे लागणार नाही.
- ➢ नवीन शैक्षणि धोरणानुसार आता विद्यार्थी ग्रॅज्युएशन, पोस्ट ग्रेज्युएशन आणि त्यानंतर लगेच PHD करू शकतील .
- ❑ **समाप्त होतील UGC, NETE आणि AICTE, तर बनेल एक रेगुलेटरी बॉडी**
- ➢ **महाविद्यालयांना सामान्य परीक्षेची संधी**
- ➢ नवीन शैक्षणिक धोरणानुसार उच्च शिक्षण संस्थांमध्ये प्रवेश घेण्यासाठी सामान्य एंट्रेंस परीक्षेची संधी उपलब्ध असेल.

❑ शाळेत प्री - प्राइमरी स्तरावर स्वतंत्र अभ्यासक्रम तयार होईल.

- प्री-प्राइमरी शिक्षेसाठी एक विशेष अभ्यासक्रम तयार केला जाईल. ज्याच्यात तीन ते सहा वर्षापर्यंचे विद्यार्थी असतील.
- शाळा आणि महाविद्यालयाच्या फीस वर नियंत्रण ठेवण्यासाठी एक नवीन तंत्र बनेल.

❑ नॅशनल रिसर्च फाऊडेशन ची तयारी

- सर्व प्रकारचे शास्त्रज्ञ व सामाजिक अनुसंधानांसाठी नॅशनल रिसर्च फाऊंडेशन बनवून त्याला नियंत्रित केले जाईल.
- उच्च शिक्षण संस्थानांना बहुविषयक संस्थांनामध्ये बदलले जाईल.
- २०३० पर्यंत प्रत्येक जिल्हयात त्याच्या अवतीभोवती एक उच्च शिक्षण संस्था असेल.

Instagram/Telegram - @Reliableacademy_1

- शिक्षणात तंत्राच्या वापरावर भर दिला जाईल. ज्याच्यात ऑनलाईन शिक्षेचा क्षेत्रीय भाषेत कंटेट तयार केला जाईल.
- व्हर्चुअल लॅब, डिजिटल लाइब्रेरी, शाळा, शिक्षक आणि विद्यार्थी यांना डिजीटल संसाधनांपासून ते सुसज्ज करण्यासारख्या योजनांचा समावेश आहे.
- शालेय शिक्षण, उच्च शिक्षण व त्याचबरोबर कृषी शिक्षण, कानूनी शिक्षण, चिकित्सा शिक्षण, आणि तांत्रिक शिक्षण यांसारख्या व्यावसायिक शिक्षणांचा समावेश असेल.

- कला, संगीत, शिल्प, खेल, योग, सामुदायिक सेवा यांसारख्या विषयांना पण अभ्यासक्रम असेल.
- नवीन बदलांनुसार तंत्रज्ञानात आणि ऑनलाइन शिक्षणावर भर दिल गेला आहे.
- प्रत्येक जिल्हयात कला, करियर आणि खेळ संबंधी गतीशीलतेत भाग घेण्यासाठी एक विशेष बोर्डिंग शाळेच्या स्वरूपात **'बाल भवन'** स्थापित केले जाईल.

❑ HRDM चे नाव बदलले.

- मानव संसाधन विकास मंत्रालय हे नाव बदलून शिक्षण मंत्रालय हे नाव देण्यात आले आहे.

Instagram/Telegram - @Reliableacademy_1

❑ त्री - भाषा फॉर्मूला

- विद्यार्थ्यांना शाळेच्या सर्व स्तरात आणि उच्च शिक्षणात संस्कृत हे एका विकल्प च्या रूपात निवडण्याचे स्वातंत्र्य असेल.ज्याच्यात कोणत्याही विद्यार्थ्यावर कोणतीही भाषा लादली जाणार नाही.
- विदेशी युनिव्हर्सिटींना भारतात कैंपस उघडण्याची आणि स्कॉलरशिप चा विस्तार करण्याची अनुमती असेल.

नवे राष्ट्रीय शैक्षणिक धोरण - २०२० महत्वाचे प्रश्न

१. भारताच्या इतिहासात किती वेळा शैक्षणिक धोरण आले आहे ?
अ) २ **ब) ३** क) ४ ड) ५

२. १९८६ मध्ये लागू केलेले शैक्षणिक धोरण केव्हा बदलले ?
अ) १९९१ ब) १९९३
क) १९९२ ड) १९९५

३. किती वर्षानंतर देशात नवीन शैक्षणिक धोरण राबवले जात आहे ?
अ) ३३ ब) ३८ क) ३० **ड) ३४**

४. मानव संसाधन विकास मंत्रालयाचे नाव बदलून कोणते नाव देण्यात आले आहे ?
अ) मानव शिक्षण मंत्रालय ब) कौशल्य विकास मंत्रालय
क) शिक्षण मंत्रालय ड) अभ्यास मंत्रालय

Instagram/Telegram - @Reliableacademy_1

५.कोणाच्या अध्यक्षतेखाली तज्ञांच्या समितीने नवीन शैक्षणिक धोरण २०२० तयार केले ?
अ) के. वेणुगोपाल ब) के. सिवन
क) के. नटराजन **ड) के, कस्तुरीरंगन**

६. नवीन शैक्षणिक धोरणात मातृभाषा, स्थानिक किंवा प्रादेशिक भाषेतील अभ्यासाचे माध्यम कोणत्या वर्गापर्यंत ठेवले जाईल असे म्हटले आहे ?
अ) ५ वी ब) ७ वी क) ८ वी ड) ९ वी

७. कोणत्या वर्षापर्यंत शालेय शिक्षणात १००% GER (Gross Enrollment Ratio) सह माध्यमिक स्तरापर्यंत 'सर्वांचे शिक्षण' हे लक्ष्य ठेवण्यात आले आहे ?
अ) २०३५ ब) २०४०
क) २०३० ड) २०२५

८. कोणत्या वर्षापर्यंत उच्च शिक्षणात ५०% GER (Gross Enrollment Ratio) कोणत्या स्तरापर्यंत पोहोचविण्याचे लक्ष्य ठेवण्यात आले आहे ?
अ) २०३५ ब) २०४०
क) २०३० ड) २०२५

९. कोणत्या वर्षापर्यंत नवीन शिक्षण धोरणात ३ ते १८ वयोगटातील प्रत्येक मुलास दर्जेदार शिक्षण देण्याचे ठरविले आहे ?
अ) २०३५ ब) २०४० **क) २०३०** ड) २०२५

१०. शालेय अभ्यासक्रमाच्या नमुना १० + २ च्या जागेवर आता कोणता नमुना येईल ?
अ) ५ + ३ + ३ + ४ ब) ८ + २ + ३ + २
क) ५ + ४ + ३ + ३ ड) ५ + ३ + ४ + ३

११.कोणत्या स्तरापासून विदेशी भाषांचा अभ्यास केला जाईल ?
अ) प्राथमिक पातळी **ब) द्वितीय पातळी (Secondary level)**
क) तृतीय पातळी ड) यापैकी नाही.

१२. सध्या जीडीपीचे किती टक्के शिक्षणामध्ये गुंतवण्याचा विचार आहे जे सध्या ४.४३ टक्के आहे ?

Instagram/Telegram - @Reliableacademy_1

अ) ६ टक्के ब) ५.६ टक्के
क) ५ टक्के ड) ६.५ टक्के

१३. कोणत्या वर्गापासून व्यावसायिक अभ्यासक्रम (Vocational Course) सुरू होईल ?
अ) ६ वी ब) ७ वी
क) ८ वी ड) ५ वी

१४. नवीन शिक्षण धोरणात कोणता कोर्स रद्द केला गेला आहे ?
अ) M.Phil ब) Graduation
क) PHD ड) वरीलपैकी सर्व

१५.नवीन शिक्षण धोरणानुसार, आता पीएचडी करण्यासाठी कोणते शिक्षण अनिवार्य केले गेले आहे ?
अ) २ वर्षाची पदवी **ब) ४ वर्षाची पदवी**
क) ३ वर्षाची पदवी ड) ५ वर्षाची पदवी

१६.नवीन शिक्षण धोरणानुसार, आता पदवी किती वर्षाची करण्यात आली आहे ?
अ) २.५ वर्षे ब) २ वर्षे
क) ५ वर्षे **ड) ३ - ४ वर्षे**

Instagram telegram Facebook_@Reliableacademy_1